

PR
OST
OR

Nelio Biedermann

Lázár

Přeložila Michaela Škultéty

P R
O S T
O R

Nelio Biedermann

P R
O S T
O R

Nelio Biedermann

Lázár

Přeložila Michaela Škultéty

Praha, 2026

**P R
O S T
O R**

Knihu finančně podpořila
Švýcarská kulturní nadace Pro Helvetia

swiss arts council

prohelvetia

Copyright © 2025 Nelio Biedermann
Translated from the German language: LÁZÁR
First published by: Rowohlt Berlin
Translation © Michaela Škultéty 2026
Czech edition © PROSTOR 2026

ISBN 978-80-7260-674-0

Mé rodině

Blond básník v šílenství se potácí.

— Alfred Lichtenstein

Skleněné dítě

Na okraji temného lesa spočíval dosud sníh zesnulého století, když Lajos von Lázár, průsvitné dítě s vodově modrýma očima, poprvé spatřil muže, jehož měl ještě dlouho po jeho smrti pokládat za svého otce.

Byl svátek Tří králů – les pohlcoval poslední kalně modré světlo. Pokoj, v němž se chlapec narodil, se nacházel v západním křídle lesního zámku, hned vedle pokoje vymalovaného namodro, kam nikdy nikdo nevstupoval.

Zatímco porodní bába za jeho zády omývala dítě, stál Sándor von Lázár u okna a upíral zrak do houští. Zdálo se mu, že zahlédl, jak v křovinách cosi mizí.

Stál tam, cítil chlad skla a očima zkoumal okraj lesa, pohledem klouzal po kůře stromů a přeskakoval od jednoho kmenu ke druhému, když vtom se v něm otevřela trhлина. Okamžitě pocítil, jak se mu do těla vlévá stará známá úzkost, povědomá panika, a přehlušuje úplně všechno – pak zamrkal a trhлина se opět uzavřela. S úlevou vydechl. Nebyl stejný jako bratr, nebyl stejný jako matka, byl jenom trochu neklidný, což nemohlo nikoho udivovat, jeho žena přece právě porodila dítě, pod jehož průsvitnou kůží byly vidět drobné orgány.

Baron povečeřel pouze ve společnosti své šestileté dcery, jež se z bratrova narození ani v nejmenším neradovala. Když Ida, německá chůva, přivedla Ilonu do pokoje, pohlédla dívka na scvrklé, namodralé a úplně

oteklé stvoření s vážným výrazem, přimhouřila hnědé oči a suše prohlásila: „To je ale šereda.“

Potom přiběhla k otci, který nedokázal z jejího bledého obličeje nic vyčíst, a tudíž nechal okno zavřené, a pozvracela mu naleštěné kožené boty a hnědé kostkované kalhoty.

Nyní – baron se mezitím převlékl – spolu ve dvou seděli u jídelního stolu, dostatečně dlouhého, aby se na něm dvaceti hostům mohlo podávat selátko, husa, bažant a tři zajíci. Mlčeli, protože konverzaci obvykle obstarávala Mária, a Mária ležela v západním křídle zabořená do měkkých hedvábných polštářů, tiskla si dítě k hrudi a naslouchala jeho drobným nádechům, Imreho ustavičnému odkašlávání ve vedlejším pokoji a zvukům zámku a připadalo jí, jako by se do těch polštářů propadala, jako by byly kapsy jejího tmavomodrého pleteného svetru naplněné těžkými kameny, jejichž váha ji táhla dolů, takže stále více mizela v příkrývkách, matraci a husím peří. Nebyl to nepříjemný pocit, neřítla se zběsile k zemi ani se v panice netopila, jak to znala ze snů, prostě se nořila, tiše se vytrácela ze života; bylo to všechno, co si přála.

Otec se na ni dosud hněval, Ilona to poznala z rázných pohybů, jimiž krájel červené maso. Věděla, že na sobě cítí její pohled – vycítil každý pohled okamžitě –, ale přesto nedokázala odtrhnout oči od jeho hustého, huňatého kníru, jenž nad přežvykujícími ústy poskakoval nahoru a dolů.

Kdykoli otec vzhlédl, kvapně sklopila zrak ke svému obrovskému talíři. Nechápala, jak je možné položit na nádherný talíř z drahocenného herendského porcelánu, zdobený filigránskými motýlky, vážkami, ptáky a lískovými větvičkami, takový hrubý kus masa. Lustr naštěstí nesvítí, plynové lampy na tapetované stěně vydávaly světla až až. Trik spočíval v tom, upřít oči na horní, zlatem zdobený okraj talíře, aby se zdálo, že se člověk dívá na jídlo, zatímco ve skutečnosti pouze dolním koutkem oka sledoval, co právě krájí.

Slyšela otce žvýkat a věděla, aniž vzhlédla, že přitom nechává pohled bloudit sálem. Byl na všečen ten majetek neuvěřitelně pyšný, přesto dokonce i malá Ilo-
na chápala, že s ním nemá nic společného a že za své bohatství vděčí výhradně lidem, kteří na ni shlíželi ze všech těch obrazů a navzdory četným vtipům, jež jim vyprávěla, jí nevěnovali ani jediný náznak úsměvu.

Po jídle se Sándor odebral do přilehlého kuřáckého salonku, zapálil si doutník a chvíli mlčky přecházel sem a tam. Doposud veškeré myšlenky na novorozené dítě potlačoval, ale teď, když byl sám, se jim už nedokázal ubránit.

Kouřil, vraštil čelo do hlubokých vrásek a přemýšlel, aniž dovedl říct, o čem vlastně.

Rovněž pana Töröka, venkovského lékaře, dítě nemálo překvapilo. „Tedy něco takového jsem za dlouhá léta praxe ještě neviděl, vážený pane barone, to musím říci. Ale novorozenec je podle všeho zdravý, orgány

fungují a kůže je sice mimořádně tenká, ovšem přesto drží. Jen by mu mohlo být nebezpečné sluneční světlo.“

Dítě tedy bylo zdravé, což věc nijak neusnadňovalo. Bylo by bývalo snazší, kdyby se narodilo mrtvé.

Při pomyslení na nadcházející roky svého života, jež mělo určovat průsvitné dítě, Sándor na nepatrný okamžik zvažoval, že hoch zvedne z hrudi své spící ženy, v koupelně mu zacpe nosík a ústa a potom ho zase položí zpátky. Pak by mohl dál žít životem, na nějž byl zvyklý a jež si ve věcech význačných i podružných, v poklidném běhu let i ve spleťtém shonu všedních dní zařídil tak, aby staré tradice zachovával a nové vytvářel. Od malička se nemohl dočkat, až bude jednou se stejnou obřadností jako jeho otec vyřizovat každodenní záležitosti.

Tisknout tmavozelený pečetní prsten do červeného vosku. Podepisovat smlouvy. Přijímat obchodní partnery. Vytahovat z vesty kapesní hodinky. Pozvedat ke rtům sklenku vína.

Podle otcova vzoru se baronův život řídil přísnou rutinou. Vstal s východem slunce, rozhrnul tmavozelené závěsy, aby probudil i svou ženu (neboť dlouhé vyspávání nesnášel), pak si šel do koupelny oholit tváře, bradu a krk, knír si vždy potřel olivovým olejem a následně se před Máriinými opuchlými očima oblékl, aby jí předvedl, jak je zdatný, upravený a nadřazený. Poté se odebral do jídelny, kde četl noviny.

Mária opouštěla postel, teprve když manželovy kroky v chodbě utichly. V koupelně sahala i ona po

břitvě, jejíž rukojeť byla ještě teplá, a přesnými, léty nacvičenými pohyby se řezala do měkké spodní strany paží, bílé jako porcelán. Řezy byly natolik tenké, že sotva krvácely a během jediného dne se zase zacelily. Zůstával po nich takřka neviditelný vzor růžových jizev, tenounkých jako nitky, jehož si kromě Pála nikdy nikdo nevšiml.

Mladý čeledín na to přišel jednoho nezvykle teplého jarního odpoledne, když baronce pomáhal do sedla jejího bělouše a podával jí otěže. Přitom se Márii vyhrnul rukáv blůzy a odhalil předloktí. V Pálových vodově modrých očích si okamžitě přečetla, že jizvy uviděl; ba se jich na okamžik dokonce chtěl dotknout drsnou dlaní, ale pak se jenom zeptal: „Proč to děláte, paní baronko?“

Mária se na chlapce soucitně podívala, skoro jako by on byl ten zjizvený, a odpověděla: „Abych věděla, že ještě žiju.“

Když Pál baronce večer pomáhal ze sedla, byl stejně smutný jako o tři hodiny dříve. Márii připadalo, jako by ho teprve nyní doopravdy spatřila. Věnovala mu něžný úsměv, on zrudl a rychle odnesl sedlo do stáje. Mária ho však následovala, obdivovala jeho široká ramena a několik kroků za ním si sotva slyšitelně odkašlala.

O devět měsíců později přišel na svět Lajos.

Trvalo dva a půl roku, než si baron chlapce prohlédl a položil své ženě otázku, již se tak dlouho obávala. Oproti jejímu očekávání strach s týdny, měsíci a lety přibývajícími od porodu nemizel, nýbrž sílil, protože ona otázka přijít musela, o tom nebylo pochyb, a lež s každou minutou rostla, zapouštěla kořeny hlouběji do země, rozprostírala nad nimi korunu, která sahala stále dál a dál, až jednoho dne zahalí stínem jejich rodinu, lovecký zámček i celý její život.

Avšak Mária se nenechala strachem a bující lži zlomit, naopak, rozhodla se jim čelit, zostřit smysly pro den, kdy otázka visící ve vzduchu pohrozí odhalením pravdy.

Proto se Mária musela naučit lhát. Její matka byla hluboce věřící křesťanka, nosila výhradně šedé šaty a každý den strávila tři hodiny četbou bible, vždy po hodině před snídaní, před obědem i před večeří. Za celý život jí z tenkých, světlounce růžových rtů nevyšla jediná lež a v tomto duchu vychovala i svých šest dětí. Pokud přece jen zalhaly a byly přistiženy, musely stokrát opsat otčenáš, levou rukou a nejstarším perem, aniž se rozmazalo jediné písmenko.

Tím překvapivější bylo, s jakou rychlostí, důsledností a rafinovaností si Mária toto řemeslo osvojila. Její metoda byla přitom stejně prostá jako účinná: lhala, kdykoli mohla. Každou otázku, kterou dostala,

zodpověděla nepravdivě, byť by se jednalo o naprosto banální dotaz, třeba zda by si dala k večeři raději kuře na paprice, nebo zvěřinu. A s každou lží, jež jí vyšla z úst, ze sebe setřásla kousek svého dětského já, nechala za sebou část děvčátka opisujícího otčenáš a nabývala sebevědomí, vychytralosti a šibalství, takže když jí Sándor konečně položil otázku, jíž se tolik bála, došlo jí rázem, že její strach byl veskrze neopodstatněný, neboť lhát už pro ni bylo snazší než říkat pravdu.

K otázce došlo takto: rodina von Lázárových seděla u jídelního stolu a jedla gulášovou polévku. Mária vyprávěla smyšlený příběh, jež vydávala za pravdu, a ostatní mlčky naslouchali, myšlenkami někde zcela jinde. Sándor právě přemítal, kam se poděje láska, když zmizí, a právě v tu chvíli jeho syn zničehonic hodil kousek hovězího a trefil ho přímo do hrudi. Baron nevěřícně vzhlédl, spatřil syna v dětské židličce, a chvíli netušil, kdo ten malý člověk vlastně je.

Seděl tam, sněhobílou košili potřísněnou červeno-hnědou omáčkou, s kouskem hovězího přesně v místě srdce, a nedokázal říct, koho má před sebou. Věděl si ce, že dítě v jeho životě hraje nějakou roli, ale nemohl si vzpomenout jakou. A tak, prost veškeré zaujatosti, spatřil Lajose poprvé takového, jaký skutečně byl: plavovlasý, modrooký, s kůží jako medúza.

Tehdy si vzpomněl: tohle má být jeho syn. A přitom se mu ani v nejmenším nepodobal.

„Víš určitě, že to dítě je moje?“ zeptal se žertem a zároveň pocítil, že se odpovědi bojí.

Ale Mária si tu scénu přehrála v hlavě už tisíckrát, a tak odvětila jakoby nic: „Jistěže, drahý. Vždyť je to celý Hayo První.“

Odpověď byla riskantní, protože neexistoval ani portrét, ani popis onoho praotce rodu Lázárů, jenž se jako čtrnáctiletý vydal po proudu Dunaje do Buda-
pešti, na rameni modročerného havrana a v torně jen kousek tvrdého chleba, vyučil se zlatníkem, účastnil se obléhání Szigetváru, přežil díky své mimořádné zba-
bělosti a posléze, aby nějak čelil vrozené osamělosti, zplodil šestnáct dětí.

Nikterak to ovšem nevadilo, protože jakmile Mária ona slova pronesla, baron si okamžitě vytvořil vlastní praotcův portrét přesně podle Lajose. A radost z toho, že se jeho syn podobá slavnému Hayovi, byla tak veli-
ká, že dítěti úplně zapomněl uštedřit políček.

Zpočátku si Mária myslela, že se otázka vrátí, ale to se nestalo. Občas měl sice Sándor neurčitý pocit, že ty vodově modré oči nebo vlasy barvy slámy odněkud zná, ale Pál několik týdnů po narození dítěte zemřel na následky kopnutí koněm, takže se baronovi toulal v paměti už jenom jako ztracená vzpomínka.

Baronka po Pálově smrti šest dní nevyšla z ložni-
ce. Nebylo to vědomé rozhodnutí, žádné bdění u mrt-
vého, rituální ticho ani úporná migréna nebo chřipka, jak se domníval Sándor, který se okamžitě odstěhoval do jednoho z hostinských pokojů. Ne, prostě nedokázala vstát. Celé dny proležela v posteli a zírala do stropu.

Občas plakala a občas vyčerpáním usnula a snila o vodově modrých očích, v nichž mohla plavat, a připadala si jako s Pálem, když spolu po milování v nejzazším boxu stáli leželi na zádech a on jí drsnými prsty přejížděl po úzké páteři a říkal: „Jak snadno bych ji zlomil! Jako suchou větvičku. To by bylo nejjednodušší, jednu polovinu bych měl já a druhou tvůj manžel.“

Sedmý den po Pálově smrti vstala a pokračovala přesně tam, kde přestala. A přesto jako by se už nikdy úplně nevrátila, neboť zvyk povídat si s mrtvým Pálem a kruhy pod očima, důsledek šesti bezesných nocí, už ji neopustily. Nebylo divu, že Sándor začal s narůstající panikou myslet na obraz svého bratra a matky.

Viděl matku, jak po otcově smrti znovu a znovu utíká do lesa obklopujícího zámek a šeptá u toho zmatená slova. Do lesa, který ji přitahoval jako měsíc moře. Do lesa, který sám byl mořem. Do lesa, který otce pohltit, když byl na lovu. Do lesa, který místo něj vyvrhl mrtvého jelena. Do lesa, který jelenovi vpletl do paroží girlandu z břečťanu a do tlamy mu vložil muchomůrku. Do lesa, který jelena přiměl běžet až k nim, dokud se nezhroutil před velkými okny hudebního salonu. Do lesa, který matce posílal znamení. Do lesa, který ji volal. Do lesa, který si ji vzal.

Do lesa, který otce pohltit, matku zabil a bratra připravil o rozum.

Jeho bratr. Muž kolem třicítky, kdysi bystrý, uzavřené dítě. Sbíral mrtvé motýly a brouky, pozoroval ptáky

a kreslil rostliny. Okouzlení přírodou však po otco-
vě zmizení rázem skončilo. Rozlehlost lesa už náh-
le neslibovala svobodu, působila jako temná hrozba.
Najednou se bál: stínů, jež mu větve vrhaly do pokoje,
kapradí otírajícího se mu o kotníky, ptáků volajících
ho z lesních hlubin.

Jednoho večera, když Imre po večeři vstoupil k so-
bě do pokoje, našel na posteli sedět neznámého mu-
že. Byl oblečený jako lovec a v přítmí se ani nepohnul,
pouze zelené kočičí oči těkaly v temné tváři sem a tam.
Jakmile ho Imre spatřil a rozsvítil, muž zmizel. Na noč-
ním stolku ležela kniha s názvem *Noční kousky*.